

Cezary Obracht-Prondzyński

"V konferencja kaszubsko-słowińska", red. Wojciech Łysiak, Poznań 1999 : [recenzja]

Acta Cassubiana 2, 400-401

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

nością cenną pomocą dla etnografów, językoznawców i wszystkich osób zainteresowanych kulturą ludową Kaszubów. Jest to także znakomity materiał pomocniczy dla nauczycieli. Tym bardziej, że autor nie ograniczył się do prostego wynotowywania odpowiednich przykładów ze *Słownika* Sychty. Wszystko jest opatrzone fachowym komentarzem, a każda z części, każde hasło podzielone jest na kilka grup. Np. w części dotyczącej prawa i etyki ludowej można przeczytać o tym, jakie były zasady przy przyjmowaniu służby do pracy w gospodarstwie, o zasadach wspólnego wypasu bydła, o przestrzeganiu granic i zasadach pracy na roli, o opłatach za usługi weselne (np. jak należy płacić kucharce), o przejmowaniu gospodarstwa z ojca na syna i deputatach itd. Podobnie rozbudowana jest część związana z wiedzą ludową (o anatomii człowieka, elementach przyrody itd.), z przesądami, z marzeniami sennymi itd.

Książka ta jest ogromnym zbiorem ludowych mądrości, przysłów, nawet wiców i krótkich form prozatorskich. Opracowana została w nowej, obowiązującej pisowni kaszubskiej, co także jest udogodnieniem w porównaniu z zapisami w *Słowniku* ks. Sychty.

***V konferencja kaszubsko-słowińska*, red. W. Łysiak, Poznań 1999, wyd. Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku oraz Instytut Etnologii i Antropologii UAM, ss. 240**

Od kilku lat w różnych miejscowościach na Pomorzu Zachodnim odbywają się cykliczne konferencje kaszubsko-słowińskie. Piąta z kolei miała miejsce w Rowach w 1998 r. i została zorganizowana przy okazji jubileuszu skansenu w Klukach.

Redaktorem książki zawierającej materiały z tej konferencji jest poznański etnograf Wojciech Łysiak i on jest także autorem *Wstępu* oraz pierwszego artykułu pt. *Rozwój zainteresowań ludoznawczych na Pomorzu Zachodnim do 1939 r.* Oprócz jego tekstu zamieszczono w książce aż 26 innych artykułów, nie ograniczających się tylko do kwestii Słowińców czy szerzej problematyki kaszubskiej.

Zacznijmy jednak od Słowińców. O życiu codziennym mieszkańców nad jeziora Łebsko i Gardno przed 1939 r. napisała V. Tkacz, pracownica muzeum w Klukach. O sytuacji ludnościowej na tym samym terenie, ale tuż po zakończeniu II wojny światowej, napisał prof. H. Rybicki (oparł się na ciekawym źródle, jakim są akta pierwszego powojennego spisu ludności w 1946 r.). Wreszcie M. Trawińska przygotowała tekst o frazeologii słowińskiej (w całej książce są tylko dwa artykuły o tematyce językowej).

W książce znalazło się także kilka tekstów poświęconych Kaszubom bytowskim. T. Siemiński opisał Górę Zamkową w Bytowie i jej rolę jako źródła folklorystycznej inspiracji. O skomplikowanych relacjach narodowościowych na Ziemi Bytowskiej po 1945 r. napisał J. Kopydłowski. Ciekawy jest także tekst młodego szczecińskiego historyka W. Skóry o stosunku Konsulatu RP w Szczecinie w latach 1925-1939 wobec ludności kaszubskiej w powiecie bytowskim i lęborskim. Autor oparł się na bogatym materiale źródłowym, cytując zresztą dość obszernie te źródła. Charakterystyczna dla polskich urzędników ze Szczecina jest choćby opinia: „*Żywiol kaszubski, w przeciwieństwie do innych skupisk ludności polskiej na terenie Niemiec, stoi pod względem kulturowym i gospodarczym na bardzo niskim poziomie*”. Dalej jest o tym, jakie to miało skutki np. dla akcji germanizacyjnej.

Z pozostałych tekstów zwrócić warto uwagę na dyskusyjny artykuł krakowskiego językoznawcy W. Mańczaka pt. *Skąd przyszli Kaszubi?* (skąd przyszli na Pomorze) oraz na tekst poznańskiego socjologa A. Saksona *Znaczenie kultury ludowej w procesie kształtowania się tożsamości regionalnej*, mający szerokie odniesienia także do sytuacji na Warmii i Mazurach oraz na Śląsku.

W sumie jest to ciekawa książka, mimo że teksty i ich poziom nie jest równy, a warstwa edytorska i praca redaktora naukowego pozostawiają wiele do życzenia.